

Воронюк Софія Іванівна
ст. гр. Ф-41, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Круп'як І. Й.

ПОЛІТИКА БЮДЖЕТНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІТ ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Вирішення проблем посткризового відновлення економіки України та стимулювання економічного зростання вимагає пошуку оптимальних механізмів державного впливу на економічні процеси. Одним із ключових механізмів стимулювання економічного зростання є бюджетна політика, що дозволяє спрямувати кошти державного бюджету в ті галузі національної економіки, які є фундаментальними з точки зору економічного зростання. Відтак розвиток політики бюджетного стимулювання економічного зростання є актуальним для України з позицій забезпечення швидких темпів подолання наслідків кризових явищ та забезпечення високого рівня життя і добробуту населення.

Для формування ефективної політики бюджетного стимулювання економічного зростання доцільним є врахування світового досвіду бюджетної політики як в антикризовому аспекті, так і в аспекті стимулювання економічного зростання.

Аналізуючи бюджетну політику країн світу в умовах фінансово-економічної кризи 2008-2009 років та її посткризові напрямки можна зробити висновок, про те, що в таких країнах як Німеччина, Франція, Великобританія, Туреччина, Китай, бюджетна політика поділяється на два види: бюджетна політика економічної стабілізації; бюджетна політика стимулювання економічного зростання. При цьому, бюджетна політика стимулювання економічного зростання є неможливою без бюджетної політики економічної стабілізації, адже економічна стабільність є підґрунтям для економічного зростання [1].

Одним із прикладів для України в сфері побудови бюджетної політики економічного зростання може бути Німеччина, яка розробила і застосувала потужний механізм економічної стабілізації і стимулювання економічного зростання за рахунок важелів державного бюджету. Так, в період фінансово-економічної кризи Уряд Німеччини застосував три пакети стабілізаційних заходів:

– листопад 2008 року – прийняття першого стабілізаційного пакета, який передбачав надання державного замовлення німецьким підприємствам в обсязі 20 млрд. євро і додатково коштів на аналогічну суму для видачі кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу;

– січень 2009 року – реалізація другого стабілізаційного пакету на загальну суму 50 млрд. євро. Уряд Німеччини використав для здійснення бюджетних інвестицій на пайовій основі за рахунок коштів федерального бюджету і бюджетів земель (3,3 млрд. Євро) на фінансування інфраструктурних проектів федерального і субфедерального значення;

– вересень 2009 року – введення третього стабілізаційного пакету. В рамках реалізації Закону про сприяння економічному зростанню був розроблений і реалізований ряд заходів, спрямованих на зниження оподаткування юридичних і фізичних осіб. Зокрема, на 16% збільшився неоподатковуваний прибутковим податком мінімум, ставки податку на спадщину щодо окремих категорій родичів, зменшилася з 19 до 7% ставка ПДВ на окремі види бізнесу [2].

Стабілізаційна бюджетна політика Німеччини стала підґрунтям для бюджетної політики економічного зростання, оскільки крім бюджетного замовлення вона передбачала непряму участь у стимулюванні економічного зростання шляхом виділення коштів для кредитування малого і середнього бізнесу, яке відбувалося через німецькі банки. Кредити та інвестиції мають довгостроковий характер, а отже поряд з досягненням цілей щодо економічної стабілізації стали стимулами економічного зростання. Доцільно також відмітити прийняття спеціального закону про сприяння економічному зростанню, в рамках реалізації якого використовувалися бюджетно-податкові стимули, що в сукупності дозволило подолати рецесію та перейти до економічного зростання Німеччини.

Структурованими заходами бюджетної політики стимулювання економічного зростання є заходи Уряду Великобританії, які можна розділити на дві групи:

– стимулювання економіки за рахунок збільшення державних видатків. Серед таких заходів доцільно відмітити надання коштів державного бюджету для оздоровлення банківських установ, а також надання державних гарантій за кредитами. Так, під час світової фінансово-економічної кризи Уряд Великобританії надав держані гарантії під кредити Європейського інвестиційного банку для виробників автомобілів на суму 1,3 млрд. фунтів та гарантії на суму 1 млрд. фунтів на умовах створення та впровадження у виробництво автомобілебудівними компаніями нових екологічно ефективних автомобілів. Окрім цього було використано програми для підвищення енергоефективності урядових будівель на суму 365 млн. фунтів стерлінгів та програму підвищення енергоефективності для домівок на суму 6,9 млрд. фунтів стерлінгів. Не менш важливим заходом політики бюджетного стимулювання економіки Великобританії є розробка і реалізація програм модернізації залізниць на суму 15 млрд. фунтів стерлінгів. Серед інших заходів щодо бюджетного

стимулювання економічного зростання Великобританії необхідно відмітити розширення програм фінансування доступного житла, а також фінансування експорту через спеціальний Департамент кредитних гарантій для експорту;

– податкове стимулювання розвитку економіки. В рамках цієї групи заходів у Великобританії було знижено з 28% до 30% ставку податку на прибуток, а також базової ставки корпоративного податку. У Великобританії використовується також податкова знижка на амортизацію будівель та устаткування, яка дає можливість деяким малим підприємствам вираховувати з бази оподаткування до 40%. Для стимулювання економічної активності малих підприємств у Великобританії застосовується спрощена система обліку та звітності відповідно до якої підприємства з річним доходом до 15 тис. фунтів стерлінгів заповнюють просту податкову декларацію без детальних даних про свою діяльність або активи чи зобов'язання. Не менш важливим для стимулювання економічного зростання Великобританії є збільшення бюджетних витрат для розвитку науково-дослідних і конструкторських робіт шляхом запровадження підвищеної норми списання витрат на науково-дослідні і конструкторські роботи із бази оподаткування у розмірі 150% для підприємств малого і середнього бізнесу [3].

Великобританія використовує масштабні інструменти бюджетної політики стимулювання економічного зростання, які з одного боку збільшують державні видатки, дефіцит бюджету, зменшують податкові надходження від оподаткування прибутку підприємств, однак з іншого боку – через збільшення виробництва, розширення підприємництва та збільшення рівня зайнятості бюджетні видатки компенсуються надходженням від оподаткування доходів фізичних осіб та від розширення самої бази оподаткування.

Важливим для України в контексті розвитку бюджетної політики стимулювання економічного зростання може бути досвід Туреччини, яка через використання бюджетних стимулів за короткий проміжок часу (2007-2017 рр.) зуміла збільшити виробництво сталі на 42%, зайняти 6 місце в Європі за обсягом виробництва машин і обладнання, за рівнем виробництва агропродукції зайняти шосте місце в світі і перше в Європі. Окрім цього Туреччина досягла високої частки обробної промисловості у структурі валового національного продукту на рівні 81%, тоді як в Україні – 27%.

Серед основних аспектів бюджетної політики економічного зростання Туреччини доцільно виокремити наступні: підтримка в створенні нових експортних виробництв, модернізації діючих виробництв і наукових досліджень. Держава надає допомогу в залученні капіталу та інвестицій; підтримка в залученні висококваліфікованих кадрів. Дає можливість

малого і середнього бізнесу із категорії зовнішньоторговельних компаній наймати співробітників з вищою освітою і досвідом ведення міжнародної зовнішньоторговельної діяльності, заробітна плата яким сплачується Мінекономіки Туреччини; державна підтримка експорту сільськогосподарської продукції. Держава відшкодовує частину витрат за використання засобів зв'язку, електрики і природного газу, а також частково звільняє компанії від сплати податків; підтримка у зміцненні позитивного іміджу турецьких брендів за кордоном. Стимулюючи появу на міжнародному ринку якісних турецьких товарів, держава відшкодовує від 60 до 90% витрат фірм-експортерів, пов'язаних з проведенням презентацій і рекламних кампаній їхньої продукції за кордоном. Максимальна сума відшкодування – 250 тис. дол. на рік [3].

Таким чином, в Україні доцільно розвивати бюджетне фінансування малого і середнього бізнесу чи конкретних галузей економіки шляхом реалізації спеціальних державних програм розвитку, впроваджувати бюджетні гарантії за банківськими кредитами та виділяти бюджетні кошти для кредитування суб'єктів малого і середнього бізнесу, використовувати податкові знижки з метою розвитку національного виробника.

Література:

1. Круп'як І. Фінансове забезпечення розвитку економіки держави. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / за ред. д-ра економ. наук, проф. О. П. Кириленко, доц. О. І. Тулай. Тернопіль: ТНЕУ, 2017, 410 с.
2. Шмиголь Н. С. Бюджетная политика в условиях экономической рецессии: уроки зарубежного опыта. *Економіка. Налоги. Право*. 2016. С. 63-71.
3. Кміть В. М., Жук Ю. І., Чеботарь О. А. Зарубіжний досвід податкового стимулювання підприємництва. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3. С. 265-269.

Гаврилишин Олег Андрійович

ст. гр. Ф-43, ТНЕУ

Науковий керівник - к.е.н., доцент Квасниця О. В.

ОСОБЛИВОСТІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В умовах структурних змін, які відбуваються в економіці України, одним із пріоритетних постає питання раціонального функціонування такої системи виконання місцевих бюджетів, яка забезпечила б обґрунтоване та доцільне використання фінансових ресурсів країни. З